

12.

Nr. 21.144

Original.

Im Anschlusse wird dem Fiskalamte das hierorts beschiedene Gesuch des dortämtlichen Koncepts-Praktikanten Dr. Preschern um Verleihung des bey dem Klagenfurter Fiskalamte in Erledigung gekommenen für einen Koncepts-Praktikanten systemisirten Adjutums zur Zustellung an den Bittsteller zugefertigt.

Laibach den 24. 7^{ber} 1829.*Schmidburg* m. p.*v. Fradenek* m. p.

Fiskalamt Laibach!

Gubernium.

An

das k. k. Fiskalamt

zu

Laibach.

Exoffo. Nr. 21144.

Fiat Zustellung an den Herrn Dr. Preschern.

Scheuchenstuel m. p.

Das Gesuch sammt Beilagen empfangen.

Dr. Preschern m. p.

(Dalje prihodnjič.)

Jos. Cimpermanove »Pesmi«.

Že v 4. številki letošnjega »Ljubljanskega Zvona« smo ob kratkem naznanili, da so prišle na svetlo Jos. Cimpermanove »Pesmi«. Izborna vsebina, s katero je napolnjena ta pesniška knjiga, daje nam povod, da danes znova nánjo opozarjamo Slovence.

Jos. Cimperman je star znanec vsem prijateljem lépe književnosti naše: z neznatnimi stvarmi, z literarnim drobižem se on nikdar ni ukvarjal, po najvišjem umetniškem vzoru je kopernela samostvorna njegova duša. In v tej knjigi nam podaje sad in trud večletnega pesniškega svojega stvarjanja in dela.

Razven uvodne pesmi »Strunarjeva tožba«, obseza knjiga dva cikla većinoma erotičnih poezij pod skupnim naslovom »Listi ljubezni« in »Pod kostanjem«; dalje »Usèhlo cvetje«, venec 26 sonetov, in »Kristále« z 38 soneti; za temi se vrstí 107 modrih raznoobličnih izrekov — pesnik jih imenuje »Ivéri« —, osem »Gazel«, osem elegij z nadpisom »Distihi« in še nekoliko posamičnih pesmij.

Že ta kratki pregled kaže, da je elegična, refleksivna lirika, lirika premišljevanja v »Pesmih« bogato zastopana. Naravno! Kajti ako nam vsak pravi pesnik opeva to, kar sam resnično čuti, resnično sam izkusi in prebije, potem je morala tudi našega pesnika s trnjem posuta življenja pot zavesti na vrt, kjer raste »mokrocvetoče rožice poezije« — sonet, elegija in refleksivna lirika sploh.

Obče je znano, kakšna žalostna usoda je odmerjena g. Cimpermanu. Komaj je zvršil osnovne šole, ko se ga loti mrtvoudna bolezen in ga pohabi tako, da se že blizu trideset let brez tuje pomoči ne more geniti niti s stola, na katerem sedéva. Tudi »zlatih darov« mu niso pred prag položile Rojenice. Toda Bog mu je dal bister um, moško voljo in krepko dušo, in čudovito je premagal vse različne neugodnosti bitja svojega, osvojil si bogato literarno omiko ter povspél se na vrhunec slovenskega pesništva. Ako kdo med nami, pesnik naš bi bil upravičen na ves glas tožiti in opevati res bridko usodo svojo in vsak čutêč človek bi bil o taki tožbi preverjen z Juvenalom: »Nemo dolorem fingit in hoc casu.« A dasi vso knjigo prevéva elegičen ton, izvirajoč iz resnične nesreče pesnikove, dasi nam tožba njegova seza globoko v srce, vendar nam blagodejno objema dušo, ko vidimo, kakó udano, kakó moško nosi pesnik svoje gorjé!

»A naj življenje, kri naj jaz žrtvujem,
Redú svetóvnega izpremeniti
Ne morem, ako noč in dan vzdihujem.«

In kakó nam pretresa srcé sonet:

»Nesrečnik sem, nesrečnik še ostanem
Do meje dnij težké nosêč okove,
Rešitve ni mi upati gotove,
Nikogar z bolečino vso ne ganem.

Iz snà morečega po konci planem,
Ko zòr premagal je nočí strahove;
Izgine dan, temè je strah me nove,
In truden zjutraj spet očí si manem.

Bolestim zlahka mojim ni primére,
In ker ni upa mêni se rešiti,
Srcé tró bridkôbe tisočere.

A hujše náme še trpljenje pridi,
Značaj si moški vém jaz ôhraniti,
In potlej dan poslednji mêni vzdil!«

Takó trpi, takó gorjé svoje nosi — mož!

In kakó iskreno hvaležen je vsakomu, kdor pesniku v nesreči njegovi pokaže nesebično sočutno srce, kdor mu pomaga nositi ali mu vsaj lajša težko breme življenja njegovega! Soneti, katere je pesnik posvetil dobrotniku in prvemu blagemu rešitelju svojemu pokojnemu dru. R. J. Razlagu, spadajo med prave pesniške bisere ne samó v tej knjigi, ampak v pesniškem slovstvu našem sploh. In kogar ne gane pesem »Sestri svoji«, ta nima srcá! Kakó lepó slavi pesnik tudi spomin matere svoje:

„Gospá mi imenitna in učena
 Bilà ti nisi, draga moja mati,
 Pridévkov teh ni moči ti dajati,
 Ker préprosta si bila kmetska žena.

A tvoja neučnó mi govorjena
 Beseda jela v srci kál je gnati,
 In tvoji so pouki blagi, zlati
 Svetí mi kakor knjig modróst nobena.

Ljubezni do ljudij me ti učila,
 Odstrla ti življenja si mi ničnost,
 Mož biti in pošten me ti prosila.

Kažoča laž, hinavstvo in sebičnost
 Dostavljati mi nisi ti zabila:
 Vračúj s pravičnostjo vsekdar krivičnost!“

Duša njegova je vneta za najlepše in najvzvišenejše vzore človeštva, za resnico, lepoto in pravico in to plemenito mišljenje svoje na razne načine opeva v prekrasnih svojih »Sonetih« in »Distihih«, ki so sploh najlepši del njegovih poezij. Ne poznamo pesnika slovenskega, razven Preširna, ki bi v pretežki obliki sonetovi tako plastično izražal raznovrstna čustva in misli svoje, kakor Cimperman v »Kristálíh« in »Usèhlem cvetji«. Za njimi bi takoj uvrstili »Ivéri« — pravo knjigo modrosti, kateri v našem slovstvu vémo samó jedno vrstnícó — zbirko klasičnih Levstikovih »Lesník«, katere se od Cimpermanovih »Ivérij« odlikujejo po prijetnem svojem humorji, kateri naravno ni dán našemu pesniku v toliki méri, kakor Levstiku, dasi tudi on navadno ubere pravo struno in pogodi pravi glas, ki v satiri in ironiji šiba mnogovrstne napake in grehe naše. V toliki množini izbornih stvari je težko izbirati in réči: to je najlepše! Kakó dobro zasolí mladim pesnikom našim:

„Od kod mladenič snóví jemal,
 Da pesmi dobre bi nam »kóval«?
 Zató naj toliko vsaj počaka,
 Da brada pogánja, ne mišja dlaka;

A če se posreči mu pesem izvirna,
Vsak misli, da že je dosegel Preširna!“

In kako peréčo resnico izražajo stiki:

„Duhovnik o službi živi oltarja,
Peró pozvanega hráni pisarja,
Beseda možá, ki v bučnji viharja
Sovražnega pravdo rodú poudarja,
A zaničujmo iz srca sleparja,
Ki rôdu v kvaro sebično se vkvarja,
Slepšca, ki »vero, dom in cesarja«
Imá za ščit, da išče denarja!“

Primerno menj srečen je pesnik v erotičnih pesmih. Res da jih moramo prištevati lepšim pesniškim proizvodom te vrste v leposlovni književnosti naši, vendar z njegovimi soneti, elegijami in z »Ivériimi« se ne morejo meriti. S temi tremi pesniškimi vrstami si je Cimperman osvojil v pesništvu našem častno mesto med prvimi pesniki slovenskimi.

In akó poje:

„Kar Eve je slabih otrók nas pod nébom,
Prosjáka ob cesti, v grádu gospoda
Usmrti zdajci lèhko nezgoda,
A huje nego telesno umreti,
Sam sebe dušno je preživeti!
Zató se dušne le smrti bojim
In prosim Bogá ter vroče želim,
Da sam bi za svojim ne šel pogrébom! —“

... želimo vrlemu pesniku od vsega srcá, da bi ga Bog ohranil še dolgo vrsto let duševno takó krepkega kakor doslej na čast in srečo lepi knjigi naši.

A ne samó izborna vsebina, tudi od konca do kraja vzgledna tehnika jasno priča, kakó svet pôsel je pesniku našemu pesništvo. Dikcija lepa, stiki vsi polnozveneči, po nekatera mesta naravnost nenavadni, originalni — brez najmanjše hibe; pesnik suče jezik, kakor ga je volja — vsega ima v oblasti. Licentia poetica v jezikovnem zmislu je njemu neznana stvar.

V formalnem oziru je knjiga njegova prava učna knjiga mlademu pesniškemu narastaju našemu in želimo, da bi, kar se tiče dikcije in oblike, našel vsaj toliko naslednikov in posnemalcev, kákor jih je našel Gregorčič v zloženih svojih stikih in v svojih zateglo naglašanih vokalih, ki zdaj takó neprijetno odmevajo po pesniškem logu slovenskem. Hic Rhodus, hic salta!

Nismo pisali teh vrstic, da bi ž njimi ocenili Cimpermanove »Pesmi«. Pisali smo jih samo zategadelj, da bi ž njimi opozorili vse prijatelje slovenskega pesništva na knjigo, ki nam v prelepem torilu podaje venec prekrasnih slovenskih poezij. Kdor jo prebere, gotovo jo z zadovoljstvom uvrsti v tisti predal, kjer hrani našega Preširna in Stritarja, našega Levstika in Gregorčiča, našega Jenka in Vilharja in druge izvrstnjake slovenske.

L.

LISTEK.

Cesarjevičevi spisi. Gospodu profesorju Hubadu v Gradcu je Nj. kr. vis. cesarjevič blagoizvolil dovoliti, da sme posloveniti in v okrajšani obliki dati na svetlo njegove spise »Orientreise«, »Jagderlebnisse« in sploh vse, kar je cesarjevič spisal sam. Preverjeni smo, da g. prof. Hubad iz teh opisov priredi knjigo, ki bode dičila slovstvo naše.

Biblijografija slovenska. Pod tem naslovom hočemo odslej naznanjati vse nove knjige slovenske, ki se pošiljajo uredništvu našemu; o važnejših izmed njih bomo o priliki obširneje poročali:

— Naš cesar 1848—1888. Spomeniški spis za slovensko mladino priredil učitelj. Tiskala in založila Ign. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani 1888, 8, 32 str. Cena 15 kr. Tako je naslov jako lični, v lepi slovenščini pisani in s pravim patrijotičnim ognjem navdahnjeni knjižici, ki je te dni prišla na svetlo s tem namenom, da se o štiridesetletnici presvetlega vladarja našega razširi med mladino slovensko. Knjižici je spredaj pridejana cesarjeva podoba v krasnem barvenem tisku in s snimkom cesarjevega podpisa, v tekst so pa vtisnene te slike: avstrijsko-ogrski grb, razvaline Habsburškega gradu z grbom habsburške rodovine, več podob predstavljajočih zanimive dogodbe iz cesarjevega življenja (tako n. pr.: nadvojvoda Franc Jožef obdaruje vojaka, nadvojvoda Franc Jožef v bitvi pri Sv. Luciji, Franc Jožef I. o nastopu vlade, cesar Ferdinand se odpove vlad, poroka cesarja Franca Jožefa I. s princesinjo Elisabeto Bavarsko, povodenj v dunajskem predkraji Brigittenau l. 1862., Franc Jožef I., kralj ogrski l. 1867.), dalje podoba Dunaja l. 1848, in leta 1888., avstrijska cesarska krona z žezlom, grbi vseh avstrijskih dežel, železnica čez Semering, ljubljanski »Rudofinuum«, bitva pri Visu l. 1868., Tegetthoffov spomenik v Mariboru, cesarjevič Rudolf in cesaričinja Štefaniya. Zares lepi knjižici želimo, da bi jo dobil v roke vsak slovenski otrok!

— Šolske pesmi. Nabral in izdal *Gabrijel Majcen*. Prva stopnja. Založil Th. Kaltenbrunner v Mariboru 1888, m. 8, 38 str. Cena 15 kr. — V tej knjižici so zbrane in uglasbene vse šolske pesmi, ki so natisnene v Miklošičevi »Začetnici in prvem berilu«, v Praprotnikovem »Abecedniku«, v Razinger-Žumerjevem »Abecedniku« in v »Prvem berilu« istih dveh sestavljateljev. Knjižica jako dobro dojde vsem ljudskim šolam slovenskim, kajti ž njo v rokah bodo učenci vse pesmi, katere beró v zgoraj naštetih učnih knjigah, tudi lahko prepevali.

— Postojina in sloveča postojinska jama na Kranjskem. S črtežem vseh razdelkov jame. Po raznih virih sestavil J. B. Tisek in založba Šeberjeve tiskarne v Postojini 1888, m. 8, 52 str. Cena 25 kr. Knjižica obseza jako dobro sestavljen krajepisni in zgodovinski opis Postojine in postojinske jame, katerega je toplo priporočati vsakemu, kdor se hoče natančneje seznaniti s tem v marsikaterem oziru toli znamenitim in zanimivim okrajem lepe domovine naše.